

RESOVIA SACRA

STUDIA TEOLOGICZNO-FILOZOFICZNE
DIECEZJI RZESZOWSKIEJ
ROK 24 (2017)

NUMER JUBILEUSZOWY
Z OKAZJI 25-LECIA
DIECEZJI RZESZOWSKIEJ

Rzeszów 2017

KS. ANDRZEJ WIDAK

SPRAWOZDANIE Z VII SEMINARIUM ORGANOWEGO RZESZÓW, 26 LISTOPADA 2016

26 listopada 2016 odbyło się VII Seminarium Organowe dla muzyków kościelnych, organistów i dyrygentów, zorganizowane przez Instytut Teologiczno-Pastoralny, Diecezjalne Studium Organistowskie, Duszpasterstwo Organistów Diecezji Rzeszowskiej oraz Wydział Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seminarium organowe jest jedną z form kształcenia muzyków, w tym muzyków kościelnych. W tegorocznej edycji wzięło udział 57 uczestników, wśród których byli zarówno uczniowie Diecezjalnego Studium Organistowskiego, studenci Wydziału Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego jak i organiści.

Seminarium miało dwie części. Pierwsza obejmowała wykłady a druga ćwiczenia praktyczne. Seminarium organowe zostało połączone z Adwentowym Dniem Skupienia dla Organistów Diecezji Rzeszowskiej.

Pierwsza część seminarium rozpoczęła się Mszą Świętą, której przewodniczył ks. dr Lucjan Dyka, a homilię wygłosił ks. dr Andrzej Widak. Następnie

KS. DR ANDRZEJ WIDAK, kapłan diecezji rzeszowskiej, mgr teologii, dr muzykologii. Odbył studia muzykologiczne w KUL, ukończył studia chórmistrzowskie oraz studia z emisji głosu w Akademii Muzycznej w Bydgoszczy. Wykładowca w WSD w Rzeszowie oraz w Diecezjalnym Studium Organistowskim w Rzeszowie. Jest referentem ds. muzyki kościelnej i diecezjalnym duszpasterzem organistów diecezji rzeszowskiej. Członek Diecezjalnej Komisji Liturgicznej. Zainteresowania naukowe koncentruje wokół historii polskiego budownictwa organowego oraz muzyki w liturgii. Kontakt: a.widak@wsd.rzeszow.pl

wyłoszone zostały cztery wykłady. Pierwszy z nich *Praktyka wykonawcza dzieł organowych J.S. Bacha, czyli jak wykonywać muzykę dawną* przedstawił mgr Karol Wątroba. Pytanie o wykonywanie muzyki dawnej jest ciągle aktualne. Dlaczego istnieje tak wiele różnych koncepcji wykonywania dzieł Jana Sebastiana Bacha? Prelegent zwrócił uwagę, że wraz ze śmiercią Bacha w 1750 roku umiera i jego stylistyka, przerwana zostaje tradycja wykonywania dzieł Bacha. W 1820 roku została wykonana Pasja według św. Mateusza Jana Sebastiana Bacha w stylistyce romantycznej, dyrygowana przez Feliksa Mendelsohna. Ponadto muzykę organową często przenoszono na fortepian. Jaka była praktyka wykonywania muzyki dawnej, podpowiadają instrumenty z epoki, które dzisiaj możemy zrekonstruować. Jakież zatem instrumenty cenił Bach? Organy Hildebranda w Naumburgu z 1746 roku (3 manualy i pedał, 53 głosy) oraz organy znajdujące się kościele św. Katarzyny w Hamburgu z 1543 (4 manualy i pedał, 61 głosów). Należy wziąć pod uwagę również traktaty dotyczące rejestracji w utworach Bacha (J. Adlunga, J. Matheson czy G. Kauffmanna). Na zakończenie wykładu uczestnicy wysłuchali fragmentu *Fantazji g-moll* Jana Sebastiana Bacha, BWV 542.

Drugi z wykładów, autorstwa dra hab. Mirosława Dymona, prof. UR – *Wpływ stresu na poziom wykonania muzycznego* – został odczytany przez dra Tomasza Zajęca z Wydziału Muzyki UR. Temat bliski i interesujący dla każdego muzyka. Szczególną odmianą stresu, który dotyka zarówno muzyków zawodowych jak i amatorów, jest tzw. stres wykonawczy. Muzycy w różny sposób radzą sobie ze stresem: stosują techniki relaksacyjne, koncentrują się na muzyce, minimalizują znaczenie koncertu; pomocna jest modlitwa i medytacja czy komunikacja z publicznością. U muzyków różna jest intensywność przeżywania stresu. Badania dotyczące zjawiska stresu wykonawczego są rzadko podejmowane w odniesieniu do młodych wykonawców muzyki. W wykładzie autor omówił zjawisko stresu wykonawczego oraz sposobów radzenia sobie z nim u studentów i uczniów szkół muzycznych. Wykład przybliżył problem „emocjonalnych kosztów” wykonywania muzyki oraz został uzupełniony o praktyczne wskazówki, przemyślenia „jak radzić sobie ze stresem przed czy podczas występu?” przez dra T. Zajęca.

Trzeci z wykładów przedstawił ks. dr Lucjan Dyka – *Mensura instrumenti organici – czyli jak strojono organy w X w.* Przedłożony wykład to próba przybliżenia w sposób prosty i ciekawy średniowiecznych źródeł dotyczących muzyki, w tym z zakresu budowy organów. Zachowało się kilka traktatów dotyczących strojenia organów z okresu od IX do XI wieku i traktat z XII wieku. Na podstawie anonimowego traktatu z X wieku prelegent omówił sposób strojenia

organów (z uwzględnieniem budowy ówczesnych organów: instrument z zasuwami, strój naturalny, bez skali chromatycznej). Na podstawie obliczeń przy zastosowaniu stosunków matematycznych dla interwałów muzycznych została utworzona ośmiostopniowa skala. Czy organista mógł zagrać na takim instrumencie w tego rodzaju skali? Jako odpowiedź na to pytanie posłużył adwentowy śpiew *Rorate coeli*¹.

Ostatni wykład w pierwszej części to: *Organy Józefa Cynara na terenie diecezji rzeszowskiej*, zaprezentowany przez ks. dra Andrzeja Widaka. Działalność organmistrzowska Józefa Cynara wpisuje się w historię budownictwa organowego diecezji rzeszowskiej. Wśród 150 organów piszczałkowych (stan na 2016), znajdujących się w kościołach diecezji rzeszowskiej, 10 instrumentów związanych jest z działalnością organmistrzowską Józefa Cynara. Przedmiotem wykładu było 7 instrumentów, wybudowanych w latach 1970–1991 przez Józefa Cynara, a które nie były rozbudową czy przebudową istniejących. Została omówiona ich historia oraz przedstawiony opis inwentaryzacyjny a także próba krótkiej syntezy wyników badań.

W drugiej części seminarium przeprowadzono zajęcia w trzech grupach: dyrygowanie, emisja głosu, organy. Pierwsze dwie grupy były prowadzone przez wykładowców Wydziału Muzyki UR: dr Bożenę Stasiowską-Chrobak, dra hab. Jacka Ścibora, prof. UR. Warsztaty z dyrygowania i emisji głosu są szczególnie przydatne dla prowadzących zarówno chóry jak i schole parafialne. Trzecią grupę prowadził mgr Grzegorz Łobaza, organista, nauczyciel w Państwowej Szkole Muzycznej II stopnia w Rzeszowie. Prowadzący te zajęcia przedstawił różne formy grania wstępów do pieśni oraz podzielił się osobistymi doświadczeniami pracy organisty. Na zakończenie drugiej części biorący udział w seminarium otrzymali certyfikaty uczestnictwa, a także materiały nutowe.

Seminarium organowe jest jedną z propozycji kształcenia i formacji muzyków kościelnych, zarówno organistów jak i dyrygentów. Organizatorzy wyrażają podziękowanie wszystkim, którzy wzięli udział w seminarium – prelegentom i uczestnikom.

1. Pełny tekst wykładu został opublikowany w „Musica Ecclesiastica” 12(2017), s. 37–53.